

Aldous Huxley Szombat délután

Szombat délután volt, s az idő gyönyörű. A félénk tavaszi napsütésben London szép volt, szép, akár egy álmváros. Aranylott a fény, ibolya sötéten kéklettek az árnyak. A Park kormos fáit oktalannul megint csak rügyeiket bontogatták; a zsenge levélkék hihetetlenül üdén, pajkosan és légiesen zöldelltek, mintha csak a szivárvány smaragdszín zöldjéből vágták volna ki valamennyiüket. Aki aznap délután a Parkban sétált, mind láthatta a csodát. Ami az előbb még holt volt, most életre kelt; a fekete korom szivárványzölden kirügyezett. Igen, látta, aki nem vak. S ráadásul az, aki felfogta a holtnak e varázslatos életrekeltét, maga is átalakult. Volt valami ragályos ebben a tavaszi csodában. A fák alatt andalgó szerelmespárokban lobbot vetett a szerelem; boldogabbak lettek, vagy fájóbban boldogtalanok. Jól megtermett férfiak levették kalapjukat, s mialatt a nap rácsókolt kopasz fejük búbjára, egészséges elhatározások születtek bennük — elhatározások a whisky, a hivatali gépíró, a korai felkelés dolgában. A fiatal lányok körül tavaszittas fiúk sündörögtek, s a lányok — jónevelés ide, ijedelem oda — szívesen elkószáltak velük. Meglett urak, miközben hazafelé ballagtak a Parkon át, egyszeriben úgy érezték, hogy megkérgesedett, üzletmocskos szívük kirügyezik, akár a fák, s kihajt belőle a kedvesség, a nagylelkűség. Eszükbe jutott a feleségük, s húszévi házasság ellenére egyszeriben felbuggyant bennük a szeretet. „Hazafelé menet meg kell állnom — mondogatták magukban —, hogy vegyek valami apróságot az asszonynak.” De mit? Talán egy doboz déligyümölcsöt? Azt szereti. Vagy egy cserép azáleát? Vagy... Aztán rádöbbenek, hogy szombat délután van. A boltok mind zárva. És — gondolták sóhajtván — talán zárva az asszony szíve is; hisz az asszony nem sétált a bimbózó fák alatt. Ilyen az élet, töprenkedtek keserű pillantásokkal méregetvén a csónakokat a Serpentine csillogó vizén, a hancúrozó gyerekeket, s a zöld gyepen kéz a kézben üldögélő szerelmeseket. Ilyen az élet: mikor az ember szíve kitárul, az üzletek többnyire bezárnak. De azért erősen eltökélték: a jövőben majd megpróbálnak uralkodni az indulataikon.

A fénylő tavaszi napsütés, a lombba boruló fák mélységesen fölkaavarták Peter Brettet is, mint akárki mást, aki bűvkörükbe került. Mélyebben átérezte magányosságát, jobban sajgott a szíve, mint valaha. Körülötte fényben fürdött minden, s ettől még jobban elkomorult a lelke. A fák kirügyeztek, de ő halott maradt. A szerelmesek párosan kószáltak; ő egyedül járt. Hiába a tavasz, hiába a napsütés, hiába, hogy szombat délután van, s holnap vasárnap — vagy talán éppen azért, mert mindez, ami mást boldoggá tett, őt is boldoggá kellett volna tegye —, mélységesen szerencsétlenül ténfergett a Hyde Park csodái közt.

Szokás szerint most is a képzeletéhez folyamodott vigasztalásért. Mert tegyük fel, hogy egy bájos teremtmény a szeme láttára megcsúszik és kificamítja a bokáját valami meglazult kövön. Peter — aki vállasabb és jobbvágású, mint a valóságban — azonnal odaszalad, elsősegélyt nyújt. Taxit hívat (pénze is van rá,

hogya kifizesse), s hazakíséri a lányt — a Grosvenor Square-re. Kiderül, hogy az egy főrend gyermeke. Egymásba szeretnek.

Vagy: kiment egy gyermeket a Round Pond vizéből, s ezzel kivívja anyjának, egy fiatal és gazdag özvegyasszonynak siring tartó háláját, sőt még annál is többet. Özvegynek, igen; Peter ragaszkodott ahhoz, hogy özvegyről van szó. Szándékai mindig szigorúan tisztességesek voltak. Fiatal volt még és jól nevelt.

De nincs is szükség előzetes balesetre. Megpillant egy fiatal lányt egyedül egy padon. Látszik, hogy magányos és szomorú. Merészen, de udvariasan odalép, megemeli a kalapját, rámosolyog és így szól: „Látom, hogy egyedül érzi magát” — elegánsan és könnyedén cseveg, beszédében árnyéka sincs a lancashire-i kiejtésének, árnyéka sem annak a szörnyű hebegésnek, ami a valóságban oly kínszenvedéssé teszi számára a szót. „Látom, hogy egyedül érzi magát. Higgycs el, én is. Megengedi, hogy leüljek maga mellé?” A lány visszamosolyog, ő leül. Aztán elmeséli a lánynak hogy árva, hogy senkije sincsen, csak egy asszonyhúga Rochdale-ben. „Én is árva vagyok” — vallja be a lány is. Ez erős kötelék kettőjük között. Elmondják egymásnak, hogy milyen szerencsétlenek. A lány sírva fakad. Ő vigasztalja: „Ne sírjon. Itt vagyok magának én.” Erre a lány kissé felvidul. Ezután már együtt járnak moziba. S végül — gondolja —, össze is házasodnak. A történetnek ez a része azonban kissé homályos.

A valóságban persze soha nem történt semmiféle baleset, s ő sohasem tudta összeszedni a bátorságát annyira, hogy valakinek is elmondta volna, mennyire egyedül érzi magát; a hebegése valami szörnyű; termete nyeszlett; pápaszemet visel; a képe majdnem mindig pattanásos; sötétszürke ruhája egyre viseltesebb, s az ujja meglehetősen rövid; magascipőjéről pedig — hiába pucolja gondosan fekete pasztával — lerí, hogy pont olyan olcsó volt, mint amilyennek látszik.

A cipője volt az, ami aznap délután szárnyát szegte a képzeletének. Amint eltűnődve, földre szegezett szemmel ballagott, s éppen azt igyekezett eldönteni, hogy mit is mondjon a főrend bájos ifjú leányának a taxiban hazafelé menet a Grosvenor Square-re, hirtelen rádöbbsent felváltva fel-felbukkanó cipőire, amelyek feketén furakodtak álmainak áttetsző árnyai közé. Hogy milyen ocsmány ez a cipő! S hogy milyen sírnivalóan más, mint azok az elegáns és pazarul fénylő lábbelik a gazdagok lábán! Már újkorában is éppen elég ronda volt, most azonban egyenesen visszataszító. Nincs az a sámfa, amely orvosolni tudná kitaposottságát, s a felsőbőr, rögtön a kapli mögött, mélyen és förtelmesen ráncos. A kiszikkadt és ócska bőrön a fénymázon át is látszik a számtalan apró repedés hálója. A bal oldali kapli kívül fölfeslett, s csak amúgy elnagyolva varrták vissza: a feslés túlságosan is látszik. A fűzőkarikákról a sok ki- és befűzőgetéstől lekopott a fekete lakk, s most a maguk feltűnő rézsárga meztelenségében pompáznak.

Ó, ez a cipő; valami ocsmány! Pedig még ki kell tartania jó darabig. Peter ismét hozzáfogott a számításához, mint már oly sokszor annak előtte. Ha naponta három és fél pennyvel kevesebbet költ ebédre; ha autóbusz helyett gyalog jár hivatalba, míg a szép idő tart... De bármilyen gyakran, bármilyen

alaposan végezte is a számvetést, heti huszonhárom shilling hat penny az csak huszonhárom shilling hat penny. A cipő pedig drága; s ha sikerülne is összepórolnia annyit, amennyiből egy új párra telik, még mindig hátra lenne a ruha gondja. S hogy még nagyobb legyen a baj, kitavaszkodott; lombosodnak a fák, ragyog a nap, s ő magányosan ténfereg a szerelmespárok között. Túl sok volt számára aznap a valóság; nem tudott elbújni előle. Hiába menekült, a cipő mindig sarkában volt, és visszarángatta nyomorúságáról táplált keserű gondolatai közé.

A két fiatal nő a Serpentine-parti zsúfolt sétányról fordult be, és vágott neki a dombnak egy aprócska ösvényen a Watt-szobor felé. Peter a nyomukba eredt. Diszkrét parfümillat lengett, amerre mentek. Peter mohón szívta be, és; szíve vadul kalapálni kezdett. Szinte már nem is emberi lénynek, hanem tünékeny csodának látta a két nőt; egyik is, másik is a báj, a megközelíthetetlen teljessége. Midőn találkozott velük, éppen a Serpentine mentén sétáltak. Pompás és kihívó szépségük azon nyomban fölébe kerekedett, sarkon fordult hát, és mögójük szegődött. Miért? Maga is aligha tudta. Talán csak hogy a közelükben maradhasson, talán abban az eszeveszett, lebírhatatlan reményben, hogy valami mégiscsak történik, valami csoda, s ez őt is az életük részesévé avatja.

Sóváran szaglászta finom parfümjüket, s úgy bámulta, vizsgálta őket, szinte nekikeseredve, mintha az élete függne tőle Mindketten nyúlánkak voltak. Egyikük sötétszürke boát viselt, a másik bundát hordott; több mint tucatnyi rótarany rókát kellett halomra ölni, nehogy meghűljön e tavaszi délután hűvös árnyai közt. Egyikük harisnyája szürke másikuké hervadt falevél színű. Egyikük kecskebőr másikuk kígyóbőr cipőt viselt. Kalapjuk apró volt, és szorosan a fejükhöz simult. Körülöttük kis fekete francia bulldog szaladgált; hol a sarkukban, hol a lábuk előtt. A kutya nyakörvét barna csíkos farkasprém díszítette; elállt, mintha nyakfodor vette volna körül fekete buksiját.

Peter olyan közel járt hozzájuk, hogy ha éppen nem keveredtek közbük mások, el-elkaphatta beszélgetésük foszlányait is. Egyiküknek vadgalamb bűgású hangja volt, a másiké meglehetősen fátyolos.

— Micsoda isteni alak — mondta a fátyolos hangú igazán isteni!

— Elizabeth is azt mondja — helyeselt a bűgő hang.

— Es milyen ragyogó volt a társaság! — folytatta Fátyolos. — Egész este folyton csak rajta neveltünk. Kissé be is voltunk állítva mind. Mikor búcsúztunk, mondom, én gyalog megyek, hátha szerencsém lesz és elkapok útközben egy taxit. Erre azt mondja, hogy rajta: keressek taxit a szívében. Ott sok van, és egy se foglalt.

Nevettek mindketten. Hátulról gyerekhad húzott el mellettük, s csivitelésüktől Peter egy pillanatig nem hallotta őket. Némán átkozta a kölyköket. Adta komisz kis ördögei — most elesett miattuk a kinyilatkoztatástól! És micsoda kinyilatkoztatástól! Milyen furcsa, ismeretlen, tarka élet!

Peter álmái mindig idilliek és bukolikusak voltak. Még a főrend lányával is vidéken vágyott élni, csöndesen és elvonultan. Végképp ismeretlen volt számára ez a világ, ahol ragyogó a társaság, mindenki be van állítva, és isteni alakok invitálják az ifjú istennőket, hogy a szívükben keressenek taxit. Most feltárult belőle egy villanásnyi; el is bűvölte egzotikus és trópusi idegenségével. Vágyainak most az volt a netovábbja, hogy átlépje e káprázatos világ küszöbét, s hogy bármiképpen és bármi áron, de maga is részesévé váljon ez ifjú istennők életének. Tegyük fel, hogy egyszerre mindketten belebotlanak abba a kiálló gyökérbe, és kifícamítják a bokájukat. Tegyük fel... De mindketten baj nélkül átlépték. S akkor, hirtelen, fölillant előtte a remény a kutya képében.

A kis bulldog elkódorgott az ösvényről, hogy körülszimatolja egy pár méternyire jobbra álló szilfa tövét. Szimatolgatott, morgott egy sort, majd otthagya látogatásának kihívó emlékét, s most, hogy odaügetett egy sárga ír terrier, éppen méltatlankodva kotorta hátsó lábával az avart és a földet a fa tövére. A terrier is szaglászni kezdett: először a fát, majd a bulldogot. Az abba hagyta a kaparást, és maga is megszimatolta az új jövevényt. Óvatosan kerülgették, szagolgatták és meg-megmorogták egymást. Peter egy pillanatig határozatlan és bágyadt érdeklődéssel figyelte őket. Másutt járt az esze; alig vette észre a két kutyát. Aztán hirtelen, szinte a megvilágosodás erejével eszébe ötlött, hogy hátha összekapnak. Márpedig ha összekapnak, neki nyert ügye van. Közéjük veti magát, és hősiesen szétválasztja őket. Talán még meg is harapják. Annyi baj legyen. Ha megharapják, újabb jogcím az istennők hálájára. Lázasan reménykedett, hogy összeverekednek. Szörnyű lenne, ha az istennők vagy a sárga terrier gazdái észrevennék és idő előtt közbelépnének. „Édes Istenem — fohászodott forrón —, add, hogy ne hívják vissza a kutyáikat! Add, hogy összeverekedjenek! Isten nevében. Ámen.” Petert ugyanis jámborságra nevelték.

A gyerekek időközben továbbmentek. Ismét megütötte fülét az istennők hangja.

— ... szörnyű egy kullancs — mesélte a vadgalamb hangú. — Nem tehetek egy lépést se, hogy bele ne botlanék. És milyen vastag a bőre! Mondom: utálom a zsidókat, hogy rondának tartom, ostobának, hogy tapintatlan és pimasz, és hogy halálosan unom. De mindez leperreg róla.

— Mindenesetre igyekezz kihasználni — tanácsolta Fátyolos.

— Hiszen éppen azt csinálom — nyugtatta meg Vadgalamb.

— Az is több, mint semmi.

— Több — ismerte el Vadgalamb —, de nem sokkal. Elhallgattak. „Édes Istenem — fohászodott Peter —, add hogy ne vegyék észre!”

— Bár... — kezdte Vadgalamb elgondolkozva —, bár jó volna, ha a férfiak megértenék, hogy ... — Félelmes morgás és csaholás szakította félbe szavait. A két fiatal nő hirtelen arrafelé fordult, ahonnan a hang jött.

— Pongó! — kiáltották kórusban, aggodalmas, de parancsoló hangon. Majd ismét sürgetőbben: — Pongó!

De hasztalan volt minden. Pongó és a sárga terrier már túlságosan belegabalyodott az ádáz harcba, hogy bármire is hajlandó lett volna ügyet vetni.

— Pongó! Pongó!

— Benny! — kiabált éppoly hasztalanul a kislány és természetes nevelőnője, a sárga terrier két gazdája. — Benny, ide gyere!

Eljött a pillanat, a várva várt, az ígérettel terhes pillanat. Peter diadalmasan vetette rá magát a kutyákra. „Kotródj innét, te dög!” — harsogta, és jókat rúgott az ír terrierbe. A terrier volt az ellenség, a francia bulldog — az ő kutyájuk — a jó barát, akinek — akár az olimposzi istenek az Iliászban — segítségére sietett. „Kotródj innét!” Izgalmában még hebegni is elfelejtett. A „k” betűt mindig nehezen mondta ki, de most, hogy rákiáltott a kutyára, hangjában még árnyéka sem volt a habozásnak. Csonka farkuknál, tarkójuknál fogva rángatta őket; belebelerúgott a sárga terrierbe. Mégis a bulldog volt az, amelyik belemart. Még Ajaxnál is ostobább lévén, képtelen volt felfogni, hogy a halhatatlanok az ő oldalán küzdenek. De Peter nem neheztelt érte, s a pillanat hevében még fájdalmat is alig érzett. Bal kezén, egy sor csipkés szélű sebből szivárgott a vér.

— Jaj! — sikoltott fel rémülten Vadgalamb, mintha az ő kezét érte volna harapás.

— Csak óvatosan — intette aggódva Fátyolos —, csak óvatosan ...

Hangjuk zenéje újabb erőfeszítésre sarkallta. Még vadabbul ráncigálta, rugdosta a kutyákat; míg végül, a pillanat tört részére, egyik kutya sem tartotta a fogai közt a másiknak semmijét. Peter élt az alkalommal, laza tarkóbőrénél megmarkolta a francia bulldogot, s a még mindig dühödten kapkodó, morgó és viaskodó kutyát felkapta a levegőbe. A sárga terrier ott állt szemben, csaholt és néha őrzöngő igyekezettel ugrott egyet-egyed, hogy elkapja ellenfelének fölötte kapálózó fekete mancsát. Peter azonban, akár Perseus a Gorgo leütött fejét, kinyújtott karral veszélytelen régiókba emelte a vonagló Pongót. A sárga kutyát lábával tartotta távol; a nevelőnő és a kislány pedig, akik addigra már úgyahogy visszanyerték lélekjelenlétüket, hátulról cserkésztek be a tajtékozó állatot, míg végül sikerült nyakörvébe beakasztaniok a pórázt. A sárga terrier mereven megvetett lábán szánkázott a fűvön, amíg erőszakkal elvonszolták; ugatott-ugatott, de egyre elhalóbban, mert kis híján megfojtotta önmagát, annyira igyekezett szabadulni. Két méter magasan a föld fölött, szívós tarkóbőrén lógva, Pongó is hiába hajigálta magát.

Peter megfordult, és odalépett a két istennőhöz. Fátyolosnak keskeny vágású szeme és keserű szája volt; arca is keskeny, tragikus kifejezésű. Vadgalamb teltebb, fehérebb és rózsásabb, szeme kékebb. Peter pillantása egyikükről másikukra tévedt, de nem tudta eldönteni, hogy melyik a szebb.

Leeresztette a rúgkapáló Pongót. „Tessék, itt a kutyájuk” — szerette volna mondani. De e két ragyogó teremtés bája hirtelen önmagára ébresztette, s öntudatával együtt visszatért a hebegése is. „Tessék, itt a k...” Belevágott, de a „kutyájuk”-at már nem tudta kimondani. A „k”-t kiejtenie mindig nehezebb esett.

A nehéz betűvel kezdődő hétköznapi szavakra Peter bőségesen tartott készenlétben könnyebben kiejthető szinonimákat. Így „macska” helyett mindig „cicát” mondott, nem affektált gyermetegségből, hanem mert a „c”-t könnyebben ejtette ki, mint a képtelen „m”-et. A „benzin”-t kénytelen volt határozatlanabb formában „üzemanyag”-ként emlegetni. A piszkot mindig „szenny”-nek hívta. A szinonimák felkutatásában majdnem olyan ötletes volt, mint azok a hajdan volt angolszász poéták, akik alliterációval élvén rím helyett, abbeli igyekezetükben, hogy — mondjuk — a tenort is ugyanazzal a hanggal kezdjék, mint a tenger habjait vagy hullámain, kénytelen voltak „halak országútjá”-ról vagy „hattyúfürdő”-ről énekelni. Peter azonban, akinek már nem jutott osztályrészül olyan korlátlan poétái szabadság, mint angolszász őseinek, néha csupán arra szorítkozhatott, hogy lebetűzze a szavakat, amelyeket kimondani ugyan nehezebbre esett, de prózai megfelelőjük nem volt. Így például sohasem tudta határozottan eldönteni, hogy mit tegyen: mondjon-e pohár helyett serleget, vagy betűzze le így: p,o,h,á,r. S minthogy a tojásnak egyetlenegy szinonimái a van, a mony, kénytelen volt mindig t,o,j,á,s-t mondani.

Pillanatnyilag éppen ez a nyomorult kis szó, a „kutya” akasztotta meg. Erre több szinonimája is volt. Minthogy az „e”-t valamivel könnyebb volt kimondania, mint a „k”-t, ha nem volt túl ideges, mondhatott éppen ebet. Ha azonban ez sem ment könnyen, a kutyát mókásan és tréfás álpátosszal hívhatta „véreb”-nek is. A két istennő jelenlététől azonban annyira inába szállt a bátorsága, hogy kétségbeejtően reménytelennek tűnt fel kimondania akár a „k”-t, akár az „e”-t vagy a „v”-t. Kínosan tévovázott, felváltva próbálkozott hol a „kutyá”-val, hol az „eb”-bel, hol a „véreb”-bel. Arca vörösen izzott. Keserves kínban volt.

— Tessék, itt a... szelindekük! — sikerült végre kiböknie. E szó, tudta jól, kissé túlságosan is shakespeare-i egy ekkora kutyus hétköznapi megjelölésére. De hát ez volt az egyetlen, ami sikerült.

— Rettentő hálásak vagyunk — köszönte Fátyolos.

—Tünelmes volt, igazán tünelmes! — tódította Vadgalamb. — De attól tartok, maga megsebesült.

— Ó, igazán s-semmiség — szabadkozott Peter. Zsebkendővel betekerte és zsebre vágta vérző kezét.

Vadgalamb időközben beakasztotta a póráz végét Pongó nyakörvébe.

— Most már nyugodtan leteheti — szölt.

Peter szófogadóan letette. A kis fekete kutya azonnal nekiiramodott; arra, amerre vonakodva hátráló ellenfeléi, vonszolták. Úgy nekifeszült a szíjnak, hogy két mellső lába, akár egy címerpajzson ágaskodó oroszláné, a levegőbe meredt. Ugatott dühödten.

— De biztos benne, hogy igazán semmiség? — firtatta Fátyolos. — Mutassa csak, hadd látom.

Peter szófogadóan letekerte a zsebkendőt, és előrenyújtotta a kezét. Úgy érezte, most sor kerül mindarra, amiről valaha is álmodott. De azon nyomban meghűlt

benne a vér: észrevette, hogy a körme gyászol. Ó, bárcsak eszébe jutott volna otthon, hogy kezet mosson! Most majd mit gondolnak róla? Elpirult és megpróbálta elrejteni a kezét, de Fátyolos nem engedte.

— Várjon egy picit — mondta. Majd hozzátette: — Komisz egy harapás.

— Szörnyű csúnya! — tódította Vadgalamb, aki fölébe.' hajolva szintén a kezét vizsgálgatta. — Rettentően szégyellem, hogy ez az ostoba kutya ...

— Most pedig menjen egyenest a patikába — vágott közbe Fátyolos —, fertőtlenítsesse és köttesse be. — Szemét fölemelte Peter kezéről, és az arcára pillantott.

— A patikába — visszhangozta Vadgalamb, és ő is ráemelte a szemét.

Peter pillantása egyikről a másikra tévedt; egyaránt elkápráztatta a tágra nyílt, kék szempár és a szűkre vont, titokzatos zöld. Bizonytalanul elmosolyodott és határozatlanul csóválta a fejét. Lopva becsavarta a kezét, és ismét zsebre vágta, nehogy szem előtt legyen.

— Igazán s-semmiség — mondta.

— De mégis el kell mennie — hajtogatta Fátyolos.

— Muszáj! — kiáltotta Vadgalamb.

— S-semmiség — ismételte Péter makacsul. Esze ágában sem volt most patikába menni. Itt akart maradni az istennőkkel.

Vadgalamb odafordult Fátyoloshoz. — *Qu'est-ce qu'on donne á ce petit bonhomme*¹ — kérdezte szaporán pergő nyelven, suttogva.

Fátyolos vállat vont, és apró, tétova grimaszt vágott. — *Il serait offensé, peut-être.*² — *Tu crois?*³

Fátyolos gyors pillantást vetett beszélgetésük tárgyára, és lopva felmérte olcsó filckalapjától ócska cipőjéig, sápadt, pattanásos képétől nem éppen tiszta kezéig, acélkeretes pápaszemétől bőr óraszíjáig. Péter észrevette, hogy nézi, s szemérmes elragadtatással visszamosolygott. Istenem, milyen szép! Szerette volna tudni, mit is suttognak egymás közt. Talán arról folyt a vita, hogy meghívják-e teára? s alighogy ez eszébe ötlött, már készpénznek is vette. Csodálatos ez: minden úgy megy, mint a karikacsapás, akár az álmaiban. Vajon lesz-e képe hozzá — tűnődött —, hogy megmondja: az ő szívében is találnak taxit?

¹ Mit lehetne adni ennek az emberkének?

² Talán megsértődik.

³ Gondolod?

Fátyolos hátrafordult a barátnőjéhez. Újra vállat vont.

— *Vraiment, je ne sais pas*⁴ — súgta.

— *Si on lui donnait une livre?*⁵ — javasolta a másik.

Fátyolos bólintott: — *Comme tu voudras.*⁶ S míg társnője elfordult, hogy lopva matathasson pénztárcájában: megszólította Petert.

— Maga rettentő bátor ember mondta mosolyogva. Peter erejéből nem futotta többre, mint hogy megrázza a fejét, elpiruljon és lesüsse a szemét az állhatatos, magabiztos és hűvös tekintet előtt. Nagyon szeretett volna a szemébe nézni, de amikor eljutott ideig, egyszerűen nem állta a rászegezett rendületlen pillantást.

— Biztosan ért a kutyákhoz — folytatta Fátyolos. — Magának is van?

— N-nincsen — sikerült Péternek kinyögnie.

— Ó, akkor hát annál bátrabb dolog volt — mondta Fátyolos, majd látván, hogy Vadgalamb megtalálta végre a pénzt, megragadta a fiú kezét, és melegen megrázta.

— Nos, akkor isten vele! — mondta még csodálatosabb mosollyal, mint valaha.

— Igazán rettentő hálásak vagyunk magának. Rettentő hálásak — ismételte. Alig ejtette azonban ki e szavakat, feltámadt benne a kíváncsiság, vajon miért használja a „rettentő” szót olyan gyakran? Rendes körülmények közt szinte alig ejti ki a száján. Most azonban, hogy ezzel az alakkal beszélt, valahogy illett ide; mindig nagyon szívélyes, határozott és kisfiúsán csibészes hangot ütött meg, ha alacsonyabb származásúakkal elegyedett szóba.

— I-i-i... — hebegte Peter. Hát igazán elmennek, elmehetnek, kérdezte szótlanul kínlódva, amint hirtelen felébredt vigasztaló, rózsás álmából? Könyörögni szeretett volna, hogy maradjanak még egy picikét, hogy viszontláthassa őket. De tudta: képtelen lenne kinyögni a kellő szavakat.

⁴ Igazán nem tudom.

⁵ Mi lenne, ha egy fontot adnánk!

⁶ Ahogy akarod.

Fátyolos búcsúszavait hallván úgy érezte magát, mint az, aki nyitott szemmel várja a küszöbön álló katasztrófát, s nem tehet ellene semmit.

— I-i-i... — hebegte ellankadva. Mielőtt azonban ki tudta volna mondani a fatális búcsúszót, azon vette észre magát, hogy már a másik istennővel is kezét szorít.

— Igazán tüneményes volt — áradozott Vadgalamb, miközben a kezét szorongatta. — Egyszerűen tüneményes, most pedig kapja magát, elmegy a patikába, fertőtlenítteti a kezét. Isten vele, még egyszer nagyon-nagyon köszönjük! — Ezeket mondván csinosan összehajtogatott egyfontos bankjegyet csúsztatott Peter tenyerébe, s két kezével rázárta ujjait. — Nagyon-nagyon szépen köszönjük. Peter hevesen elvörösödött, és megrázta a fejét.

— N-n... — kezdte kínlódva, és megpróbálta visszavétetni vele a pénzt. Vadgalamb azonban csak mosolygott, ha lehet még édesebben.

— Fogadja el nyugodtan — erősködött —, fogadja csak el. Kérem... — s anélkül, hogy egyetlen szóra várt volna, sarkon fordult, és könnyű léptekkel utánairamodott Fátyolosnak, aki elindult már az ösvényen, pórázán vonszolva a vonakodó Pongót. A kutya még mindig ugatott, s heraldikai tartását megőrizve feszült a pórásznak.

—No, végre, minden rendben — mondta Vadgalamb, amint csatlakozott társnőjéhez.

—Elfogadta? — kérdezte Fátyolos.

— El hát — bólintott. Majd más hangon folytatta: — Hol is hagytuk abba, mikor ez a dög félbeszakított?

— N-nem ... — sikerült végre Peternek befejeznie a megkezdett szót. De Vadgalamb addig már hátat fordított neki, és faképnél hagyta. Lépett vagy kettőt, hogy utánaeredjen; aztán úrrá lett önmagán. Semmi, de semmi értelme, Ha magyarázattal próbálkoznék, abból, csak újabb megaláztatás sülné ki. Még az is megeshetnék, hogy mialatt ő a szavakkal küszködik, ezek azt hinnék, hogy azért futott utánuk, mert kevesli a pénzt. Lehet, hogy még egy fontot nyomnának a markába, aztán sietve továbbállnának. Szemmel tartotta őket, míg el nem tűntek a domb mögött; azután visszafordult a Serpentine felé.

Képzeteiben újra végigjátszotta a jelenetet, ha nem is úgy, ahogyan történt, hanem ahogyan történnie kellett volna. Mikor Vadgalamb a tenyerébe csúsztatta a bankjegyet, ő elmosolyodott, és udvariasan visszanyújtotta, e szavakkal:

— Attól tartok, a kisasszony tévedett. Be kell vallanom, tévedése teljesen érthető. Szegénynek látszom, s valóban, az is vagyok, de úriember! Az apám orvos volt Rochdale-ben. Egészen szüleim haláláig jó iskolába jártam. Tizenhat éves voltam, mikor pár hónapon belül mindkettőjüket elvesztettem, így esett, hogy dolgoznom kellett, mielőtt iskoláimat befejezhettem volna. Belátja ugye, hogy nem fogadhatom el a pénzt? — Majd még lovagiasabban, meghittebben és bizalmasabban: — Azért választottam szét ezt a két csibész ebet, mert szolgálatot akartam tenni magának és barátnőjének. Mert olyan bájosak, szépek. Így hát még akkor sem fogadhatnám el a pénzt, ha történetesen nem volnék úriember. — Vadgalambot mélyen megindította ez az apró szónoklat. Megragadta a kezét, és úgy mondta, hogy mennyire restelli a dolgot. Ő azonban

megnyugtatta: tévedése tökéletesen érthető. Erre Vadgalamb megkérdezte, elkísérné-e őket, s meginnék-e velük egy csésze teát? Ettől kezdve az ábrándképek szétfolyóbbak és bizonytalanabbak lettek, egészen addig, míg ki nem kötött ismét megszokott régi álmainál a főrend lányáról, a hátatelt özvegyről és a magányos árváról; csakhogy most ott volt a két istennő is, s az ő arcukat nem valami homályos képzelődés szülte, róluk alkotott képe valóságos volt és határozott.

Tudta, még álmodozása kellős közepén is, hogy másképpen történt minden. Tudta, hogy Vadgalamb otthagya, mielőtt bármit is mondhatott volna; s hogyha utánuk fut és megpróbál valami magyarázatot kerekíteni, akkor se lett volna képes a mondókáját soha befejezni. Ahelyett például, hogy az apja orvos volt, kénytelen lett volna „felcser”-t mondani, mert sem az „o”-val, sem a „d”-vei nem tudott volna megbirkózni. S mikor a szó szüleinek halálára fordul, azt kellett volna mondania, hogy jobblétre szenderültek — ez pedig elég komikusan hangzik, mintha csak tréfát akarna üzni a halálukból. Szemébe kell néznie az igazságnak. A pénzt elfogadta, azok ketten elmentek, nyilván azzal a gondolattal, hogy ő is csak afféle naplopó, aki a jó borralaló reményében még egy kutyaharapást is megkockáztat. Eszükbe sem jutott, hogy őt a maguk fajtájaként kezeljék. Ami pedig a meghívást és a barátkozást illeti...

Képzelete azonban nem adta meg magát. Belésvillant, hogy nem is kellett volna magyarázkodnia. Egy árva szó nélkül Vadgalamb kezébe kellett volna nyomnia a pénzt. Hogy miért nem tette? Erre is megvolt a mentsége. A lány túl hamar elfutott: ez az egész.

Vagy mi lett volna, ha elébük vág, és a pénzt a szemük láttára tüntetően odaadja az első útjukba akadó utcagyereknek? Az ötlet nem rossz, szó se róla. Sajnos nem jutott eszébe idejében.

Egész délután az utcát róttá. A törtéteken rágódott, hihető és kielégítő változatokat agyalt ki, de közben tudta, hogy ez mind csak haszontalan képzelődés. Megaláztatásának emléke bele-belehasított, olyan élesen, hogy szinte testi fájdalmat érzett.

Esteledett. A lilásszürke félhomályban andalgó szerelmesek szorosabban bújtak össze, a fák alatt ülők nyíltabban ölelkeztek. Sárga lámpafüzér virágozott ki a mélyülő sötétben. Messze fenn, a sápadt égen, feltűnt a fogyó hold. Boldogtalanabb és elhagyatottabb volt, mint valaha.

Szörnyen sajgott a kezén a harapás. Otthagya a Parkot, és elindult az Oxford Streeten patikát keresni. Miután a kezét fertőtlenítették és bekötötték, betért egy büfébe, . t,o,j,á,s-t rendelt, egy zsömlét, s egy serleg árpalét. Ez utóbbit azonban a nehézfejú pincérnő kedvéért le kellett fordítania p,o,h,á,r v,i,l,á,g,o,s-ra.

— Nyilván azt hiszi, hogy közönséges léhűtő vagyok, vagy mag akarom vágni magukat! — kellett volna mondania büszkén és méltatlankodva. — Maga megsértett engem! Ha férfi volna, most pofon ütném. Vigye a koszos pénzét! — Ezek után viszont aligha várhatta volna, hogy barátságot kössenek.

Utánagondolt és eldöntötte, hogy a méltatlankodásnak nem lett volna semmi értelme.

— Megsértette a kezét? — kérdezte a pincérnő együttérző hangon, miután letette elébe a tojást és a serleg árpalét.

Péter bólintott.

— Megharapta egy k.! egy szelindek — robbant ki belőle végül a szó.

Alig mondta ki, beléhasított megint a szégyen és elvörösödött. Igen, potyavadásznak nézték, úgy bántak vele, mint egy senkivel, mintha a puszta eszközük lett volna, amelyet egyetlen alkalomra bérbe vettek, s miután a számlát kifizették, többé semmi közük hozzá. Megaláztatásának emléke olyan élő volt, olyan mélyen, olyan teljesen idézte fel, hogy már nemcsak az emlékezetében élt, hanem testileg is megviselte. Kalapált a szíve, forgott a gyomra. Alig bírta legyűrni a tojást és a sört.

Mikor a büfé ajtaján kilépett, még mindig a kínos valóságon rágódott, még mindig lázasan szövögette a képzeletbeli helyzeteket. Jóllehet össze volt törve, nem volt lelke abbahagyni a céltalan kóborlást. Végigment az Oxford Streeten, egészen a Circusig, befordult a Regent Streetre, megállt a Piccadillyn, hogy egy pillantást vessen a fényreklámok eszeveszett forgatagára, azután fölsétált a Shaftesbury Avenue-n, majd dél felé irányította lépteit a Strand felé vezető mellékutcákon.

Valahol itt, a Covent Garden közelében, hozzátörleszkedett egy nő.

— Fel a fejjel, kisfiú — mondta —, ne légy olyan búval bélelt.

Péter megütődött. Valóban hozzá beszélt? Egy nő; előfordulhat ez? Nem mintha nem tudta volna, hogy azt, aki megszólította, az emberek „rossz nő”-nek mondják. Ez azonban semmit sem vont le annak a puszta ténynek rendkívüliségéből, hogy egy nő megszólította őt; s ezt valahogy kapcsolatba se hozta a nő „rosszaságával”.

— Gyere velem, kicsikém — keltette magát a nő.

Rábólintott. Még mindig nem hitte, hogy ez igaz lehet. A nő belékarolt.

— Pénzed van? — kérdezte aggódva. Peter erre is rábólintott.

— Úgy föstesz, mintha a saját temetéséről jönnél — mondta a nő.

— Olyan m-magányos vagyok — magyarázta neki. Úgy érezte, mindjárt sírva fakad. Nem is bánta volna, ha elsírja magát; vágyott rá és vigasztalásért esengett. Remegett a hangja, mikor megszólalt.

— Magányos? Muris vagy. Egy ilyen jóképű fiúnak, mint te, soha sem szabad magányosnak lennie. — Sokat sejtetően nevetett, de nevetéséből hiányzott a jókedv.

Szobája homályos volt, a lámpaernyő rózsaszín. A szoba levegőjét betöltötte az olcsó illatszer és a mosatlan fehérnemű áporodott szaga.

— Várj egy csöppet — mondta a nő, és eltűnt a belső szobában.

Péter ült és várt. A nő egy percen belül visszatért. Kimonóban volt s hálópapucsban. Az ölébe ült, átölelte és csókolgatni kezdte. „Szivikém —

mondta rekedtes hangon —, szivikém édes.” Tekintete kemény volt és hideg. A szája pálinkaszagú. Közelről elmondhatatlanul szörnyű volt.

Peter mindezt látta, s mintha most látta volna először. Látta, és minden idegszálával tudta, hogy ki ez a nő. Elfordította az arcát. Eszébe jutott a főrend lánya, aki megrándította a bokáját, a magányos árva és az özvegy, akinek gyermekét kimentette a Round Pondból; eszébe jutott Vadgalamb és Fátyolos. Lefejtette magáról a nő karját, ellökte és talpra ugrott.

— B-bocsánat — kezdte. — M-mennem kell. Valamit elf-f-felej-tettem... — Felkapta a kalapját, és elindult az ajtó felé.

A nő utána futott és megragadta a karját.

— Te piszkos csirkefogó, te! — visította. Csak úgy ömlöttek belőle a mocskosabbnál mocskosabb szitkok. — Fölmenni egy lányhoz, és meglépni fizetség nélkül, mi? Abból ugyan nem eszel, nem ám! Te ...

És a szitokáradat ismét megindult.

Peter beletúrt a zsebébe, és előhúzza Vadgalamb szépen összehajtogatott egyfontosát. Odanyomta a nő markába. — H-hagyjon már ... — dadogta közben.

Mialatt a nő gyanakodva bontogatta a bankjegyet, elfutott, becsapta maga mögött az ajtót, és végigrohant a sötét lépcsőházon, ki, ki az utcára.

Fordította Göncz Árpád